

Edyta Dzielińska¹, Anna Stasiak²

Odpowiedzialność karna członków zarządu spółek kapitałowych w świetle ustawy Prawo upadłościowe i Prawo restrukturyzacyjne

Streszczenie

Artykuł obejmuje problematykę odpowiedzialności karnej osób fizycznych wchodzących w skład organów zarządzających spółek kapitałowych na gruncie polskiego systemu prawa insolwencyjnego. Celem autorów jest przedstawienie zakresu obowiązków spoczywających na członkach zarządu, wynikających z regulacji Prawa upadłościowego³ oraz Prawa restrukturyzacyjnego⁴, których naruszenie może stanowić znamiona przestępstw opisanych w tych aktach prawnych. W opracowaniu znalazły się również rozważania w odniesieniu do przyczyn penalizacji przez ustawodawcę konkretnych zachowań podmiotów zarządzających, poprzez wskazanie dóbr wymagających szczególnej ochrony w sytuacji niewypłacalności lub zagrożenia niewypłacalnością spółki kapitałowej.

Słowa kluczowe

Odpowiedzialność karna, czyn zabroniony, zarząd, spółka kapitałowa, upadłość, restrukturyzacja.

1. Wstęp – pojęcie zarządu spółki kapitałowej oraz odpowiedzialności jego członków

Definicję zarządu spółki kapitałowej można sprowadzić do stwierdzenia, iż jest to organ powoływany obligatoryjnie w spółce z ograniczoną

¹ Edyta Dzielińska, sędzia Sądu Okręgowego w Warszawie, XIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, ORCID: 0000-0002-6840-0153.

² Anna Stasiak, radca prawny w Kancelarii Piotrowski i Wspólnicy, ORCID: 0000-0002-6419-6108.

³ Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (Dz. U. z 2003 r., Nr 60, poz. 535 ze zm.), dalej również jako: PrUpad.

⁴ Ustawa z dnia 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne (Dz. U. z 2015 r., poz. 978 ze zm.), również jako: PrRest.

odpowiedzialnością, prostej spółce akcyjnej⁵ oraz spółce akcyjnej, którego głównym zadaniem – w myśl odpowiednio art. 201 § 1, art. 300⁶² § 1, art. 368 § 1 Kodeksu spółek handlowych⁶ – jest prowadzenie spraw spółki i reprezentowanie jej na zewnątrz. Tego rodzaju sformułowanie kompetencji zarządu prowadzi do wniosku, iż organ ten zajmuje się bieżącą działalnością spółki na wszystkich, co do zasady, polach jej funkcjonowania, gdyż określenie „prowadzenie spraw” odnieść można do aktywności wewnętrznej spółki, podczas gdy „reprezentowanie” obejmuje aktywność spółki wobec podmiotów trzecich⁷.

Nie ulega wątpliwości, że sprawowanie zarządu nad spółką wiąże się zarówno z występującym w obrocie typowym ryzykiem gospodarczym, jak i z możliwością powstania określonego rodzaju odpowiedzialności osobistej członków zarządu, którą najogólniej opisać można jako ujemne konsekwencje przewidziane w przepisach obowiązującego prawa, kierowane wobec podmiotu wyznaczonego do ponoszenia konsekwencji za swoje działanie bądź zaniechanie naruszające określoną normę prawną⁸.

Zagadnienie odpowiedzialności karnej osób zarządzających podmiotami gospodarczymi, związanej z obowiązkami reprezentowanej spółki wskazanymi w przepisach prawa insolwencyjnego, niesie za sobą zarówno potrzebę wskazania konkretnych norm prawnych, których naruszenie skutkować będzie powstaniem tego rodzaju odpowiedzialności, jak i szczegółowego omówienia przedmiotu przestępstw, które mogą zostać popełnione, jak również strony podmiotowej oraz przedmiotowej czynu zabronionego. Rozważania w tym zakresie zostaną zatem poczynione w dalszej części artykułu.

W świetle powyższego, dla zapewnienia pełnej przejrzystości odbioru, autorzy w tym miejscu wskazują, że na potrzeby niniejszej publikacji każdorazowe użycie określenia „dłużnik” bądź „upadły” odno-

⁵ W przypadku prostej spółki akcyjnej możliwe jest wybranie innego modelu systemu organizacji – polegającego na ustanowieniu, w miejsce zarządu, rady dyrektorów, której kompetencje zostały rozszerzone o możliwość sprawowania nadzoru nad prowadzeniem spraw spółki, stosownie do art. 300⁷³ § 1 k.s.h. Na potrzeby niniejszego opracowania autorzy wskazują, iż wszelkie opisane w nim kwestie dotyczące zarządu prostej spółki akcyjnej odnoszą się również do rady dyrektorów – w przypadku jej ustanowienia.

⁶ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2000 r., Nr 94, poz. 1037 ze zm.), również jako: k.s.h.

⁷ Z. Jara (red.), Kodeks spółek handlowych. Komentarz, wyd. 4, Warszawa 2022, Legalis, komentarz do art. 201, Nb 5–7.

⁸ J. Glumińska-Pawlic, Rozdział I Wprowadzenie do problematyki odpowiedzialności publicznoprawnej osób zarządzających podmiotami gospodarczymi, (w:) J. Glumińska-Pawlic (red.), Odpowiedzialność osób zarządzających podmiotami gospodarczymi. Ujęcie publicznoprawne, Warszawa 2022, s. 15.

się się będzie również do członków zarządu, działających w imieniu i na rzecz spółek kapitałowych.

2. Obowiązki członków zarządu w odniesieniu do postępowań insolwencyjnych

Prawo upadłościowe nakłada na dłużnika (w ramach postępowania o ogłoszenie upadłości) oraz na upadłego (w toku postępowania upadłościowego) szereg obowiązków, których naruszenie skutkować może powstaniem po jego stronie odpowiedzialności karnej, ponoszonej w oparciu o przepisy karne zawarte w tej ustawie.

W myśl art. 21 ust. 1 PrUpad na dłużniku spoczywa obowiązek wystąpienia do sądu z wnioskiem o ogłoszenie upadłości – w terminie 30 dni od dnia, w którym stał się niewypłacalny w rozumieniu art. 11 ust. 1 i 2 PrUpad.

W odniesieniu do osób prawnych obowiązek złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, zgodnie z art. 21 ust. 2 PrUpad, nałożony jest na każdego, komu na podstawie ustawy, umowy lub statutu spółki przysługuje prawo do reprezentowania osoby prawnej oraz prowadzenia jej spraw, samodzielnie lub łącznie z innymi osobami.

Jak zostało wskazane powyżej, w spółkach kapitałowych uprawnienia tego rodzaju spoczywają na członkach zarządu – co wynika wprost z art. 201 §1, art. 300⁶² § 1 oraz art. 368 §1 k.s.h. Zatem to właśnie członkowie zarządu, jako reprezentanci spółki, działając w jej imieniu i na jej rzecz, są zobligowani do terminowego zainicjowania procedury upadłościowej, a obowiązek ten będzie dotyczył ich bezpośrednio i osobiście⁹.

W doktrynie podnosi się przy tym, iż w razie istnienia zarządu wieloosobowego możliwość i obowiązek wystąpienia z wnioskiem o ogłoszenie upadłości przypadają będzie każdemu z członków zarządu, w oderwaniu od zasad reprezentacji ustalonych na mocy ustawy bądź umowy tej spółki¹⁰.

W kontekście tego uregulowania kluczowym wydaje się ustalenie kręgu osób odpowiedzialnych – poprzez wskazanie komu przysługuje status członka zarządu. W tym zakresie przytoczyć należy stanowisko Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie zawarte w wyroku z dnia

⁹ A. J. Witosz, *Ochrona wierzycieli w postępowaniu upadłościowym*, PPH 2017, nr 9, s. 37–46.

¹⁰ P. Malinowski, *Rozdział XVI. Prawne konsekwencje niezłożenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki z ograniczoną odpowiedzialnością – uwagi na tle art. 373 PrUpad*, (w:) R. Adamus, M. Geromin, B. Groele, Z. Miczek (red.), *Restrukturyzacja i upadłość przedsiębiorstw 2.1*, Warszawa 2019.

7 maja 2014 roku: „prawny status członka zarządu spółki określają umowa spółki i przepisy art. 201–211 k.s.h. W świetle tych unormowań za członka zarządu można uznawać tylko osobę, która w przewidzianym prawem trybie powołana została na tę funkcję i której mandat nie wygaś. Zakwalifikowanie danej osoby jako członka zarządu nie jest natomiast zależne od tego, czy i w jakim zakresie faktycznie spełnia ona swoje obowiązki w spółce. Za członka zarządu nie można też uznawać osoby, której mandat wygaś, a która nadal faktycznie wykonuje obowiązki przynależne członkowi zarządu”¹¹.

Wniosek o ogłoszenie upadłości musi spełniać wymogi formalne określone w treści art. 22 PrUpad. Nadto, dłużnik winien załączyć do wniosku potwierdzenie uiszczenia zaliczki na wydatki w toku postępowania w przedmiocie ogłoszenia upadłości oraz opłaty sądowej, a także przedstawić szereg dokumentów wyszczególnionych w art. 23 PrUpad.

Jedną z podstawowych kwestii, z punktu widzenia odpowiedzialności karnej reprezentantów dłużnika, stanowi zgodność z prawdą danych zawartych we wniosku. W myśl art. 25 ust. 1 PrUpad, wraz z wnioskiem dłużnik – a zatem w odniesieniu do spółek kapitałowych, członkowie zarządu dłużnika – jest obowiązany do złożenia oświadczenia o prawdziwości danych zawartych we wniosku o ogłoszenie upadłości, pod rygorem jego zwrotu przez sąd (art. 25 ust. 3 PrUpad).

Kolejne źródło obowiązków – jednak już w odniesieniu do upadłego, zatem po wydaniu postanowienia w przedmiocie ogłoszenia upadłości – stanowi treść art. 57 PrUpad. Przepis ten wprowadza wymóg wskazania i wydania syndykowi całego majątku upadłego, wszelkich dokumentów związanych z prowadzoną przez niego działalnością, majątkiem i rozliczeniami, w tym ksiąg, innych ewidencji oraz korespondencji – co następnie jest potwierdzane przez upadłego w stosownym oświadczeniu składanym sędziemu-komisarzowi na piśmie.

Ponadto, upadły obowiązany jest do udzielania zarówno sędziemu-komisarzowi, jak i syndykowi wszelkich wyjaśnień dotyczących jego majątku.

Powyższa regulacja wynika z określonych skutków, jakie fakt ogłoszenia upadłości wywołuje co do osoby upadłego, w postaci utraty prawa zarządu, jak również możliwości korzystania z majątku wchodzącego do masy upadłości oraz rozporządzania nim – stosownie do art. 75 ust. 1 PrUpad¹².

¹¹ Wyrok NSA z dnia 7 maja 2014 r., sygn. I FSK 649/13, Legalis.

¹² A. G n y s, *Rozdział XVIII Karnoprawna ochrona wierzycieli i ochrona organów postępowania insolwencyjnych*, (w:) A. M a c h o w s k a (red.), *Prawo restrukturyzacyjne i upadłościowe*, Warszawa 2021, s. 814.

Nie ulega przy tym wątpliwości, iż podobnie jak w toku postępowania w przedmiocie ogłoszenia upadłości dłużnika, w czasie trwania postępowania upadłościowego obowiązki upadłego będącego spółką kapitałową spoczywają na członkach jej zarządu.

Choć kwestia ta pozostaje poza bezpośrednim zainteresowaniem autorów, warto nadmienić, iż w przypadku uchylania się przez upadłego od powinności określonych w przytoczonych powyżej przepisach – w szczególności, gdy upadły ukrywa się bądź też ukrywa swój majątek, obciąża go pozornymi zobowiązaniami czy też utrudnia ustalenie składników masy upadłości – sędzia-komisarz ma możliwość zastosowania wobec niego środków przymusu określonych w Kodeksie postępowania cywilnego^{13, 14}.

Zbliżona regulacja dotycząca obowiązków dłużnika występuje na gruncie Prawa restrukturyzacyjnego.

Dłużnik, celem otwarcia przyspieszonego postępowania układowego, postępowania układowego albo postępowania sanacyjnego, winien złożyć do sądu odpowiedni wniosek, wolny od braków formalnych, do którego załączone zostanie potwierdzenie uiszczenia stosownej zaliczki i opłaty sądowej, a także oświadczenie o prawdziwości i zupełności danych zawartych we wniosku oraz jego załącznikach. Podkreślić należy, że treść oświadczenia została precyzyjnie określona w art. 203 PrRest¹⁵.

Otwarcie większości postępowań restrukturyzacyjnych nie prowadzi z mocy prawa do utraty przez dłużnika zarządu nad jego przedsiębiorstwem, w zakresie nieprzekraczającym zwykłego zarządu¹⁶.

Odmierna sytuacja dotyczy postępowania sanacyjnego, po otwarciu którego spółka, co do zasady¹⁷, traci ową możliwość sprawowania zarządu nad prowadzonym przez siebie przedsiębiorstwem, które to uprawnienie zostaje powierzone wyznaczonemu przez sąd zarządcy (art. 288 ust. 2 PrRest). Wówczas członkowie zarządu spółki są obowiązani wydać zarządcy cały jej majątek, dokumenty dotyczące prowadzonej działalności, majątku oraz roz-

¹³ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 1964 r., Nr 43, poz. 296 ze zm.), również jako KPC.

¹⁴ A. G n y s, Rozdział XIX Etyka w postępowaniach insolwencyjnych, (w:) A. M a c h o w s k a (red.), Prawo restrukturyzacyjne i upadłościowe, Warszawa 2021, s. 829.

¹⁵ P. Z i m m e r m a n, Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz, wyd. 7, Warszawa 2022, Legalis, komentarz do art. 203, Nb 1.

¹⁶ W toku przyspieszonego postępowania układowego oraz postępowania układowego, zarząd własny dłużnika może być jednak uchylony przez sąd, w wypadku ziszczenia się przesłanek określonych w art. 239 ust. 1 PrRest, co skutkuje ustanowieniem zarządcy w miejsce nadzorcy sądowego.

¹⁷ Dłużnik ma możliwość zachowania prawa do zarządu nad całością lub częścią przedsiębiorstwa, w zakresie nieprzekraczającym zwykłego zarządu, w przypadku uzyskania stosownego zezwolenia sądu, o którym mowa w art. 288 ust. 3 PrRest.

liczeń, w tym księgi rachunkowe, inne ewidencje oraz korespondencję, jak również udzielać sędziemu-komisarzowi i zarządcy wszelkich niezbędnych wyjaśnień – stosownie do art. 291 PrRest.

Kluczową regulacją, skierowaną do dłużnika, na gruncie każdego rodzaju postępowania restrukturyzacyjnego, jest art. 36 ust. 2 PrRest, który nakłada obowiązek udzielania nadzorcy układu, a także odpowiednio nadzorcy sądowemu (art. 36 ust. 2 z zw. z art. 39 ust. 2 PrRest) i zarządcy (art. 36 ust. 2 z zw. z art. 52 ust. 3 PrRest), pełnych oraz zgodnych z prawdą informacji w celu wykorzystania w postępowaniu restrukturyzacyjnym, jak również udostępnienia dokumentów dotyczących majątku dłużnika i jego zobowiązań.

Należy zwrócić uwagę na prawokarny charakter unormowania zawartego w art. 36 ust. 3 PrRest, przewidującego możliwość pociągnięcia do odpowiedzialności karnej dłużnika dostarczającego informacji nieprawdziwych oraz takiego, który zataja dane mające istotne znaczenie dla prowadzonego postępowania restrukturyzacyjnego, o czym dłużnik powinien zostać pouczony przez nadzorcę układu, nadzorcę sądowego albo zarządcę¹⁸.

3. Cel penalizacji – ochrona wierzycieli i obrotu gospodarczego

Potrzeba wprowadzenia do polskiego systemu prawnego przepisów prawokarnych skierowanych do uczestników postępowań insolwencyjnych, mających na celu zdyscyplinowanie ich zachowania, wynika z praktyki oraz przeprowadzonych badań naukowych. Uzyskane w ten sposób wnioski wskazują bowiem na to, że w zdecydowanej większości podmiotami naruszającymi zasady etyczne oraz normy prawne są właśnie dłużnicy lub odpowiednio upadli.

Zgodnie z dostępnymi danymi, znaczną ilość postępowań upadłościowych klasyfikowano jako tzw. bankructwo symulowane – skoncentrowane w głównej mierze na przeniesieniu majątku dłużnika na rzecz innych podmiotów, zwykle powiązanych z nim gospodarczo. Ogłoszenie upadłości miało wówczas na celu uniknięcie konieczności spłaty zobowiązań dłużnika, jak również uwiarygodnienie legalności podejmowanych przez niego działań¹⁹.

¹⁸ A. G n y s, Rozdział XVIII Karnoprawna ochrona..., *op. cit.*, s. 816.

¹⁹ M. R y b a k, *Etyka biznesu a upadłość przedsiębiorstw w Polsce*, (w:) E. M ą c z y ń s k a (red.), *Bankructwa przedsiębiorstw. Wybrane aspekty instytucjonalne*, Warszawa 2008, s. 150.

Bezkarność dłużników pozorujących bankructwo, jak również podejmujących inne działania utrudniające, bądź prowadzące wręcz do niemożności uzyskania zaspokojenia się przez wierzycieli niewątpliwie prowadziłyby do zakłócenia poczucia pewności i bezpieczeństwa obrotu gospodarczego. Podkreślenia wymaga bowiem fakt, że niewypłacalność podmiotów gospodarczych, niezależnie od wielkości prowadzonego przez nich przedsiębiorstwa, w sposób bezpośredni przekłada się na sytuację prawną oraz finansową zarówno kontrahentów dłużnika, jego wierzycieli, jak również pracowników zatrudnianych przez ten podmiot²⁰.

Jako najczęściej występujący przykład nieetycznego zachowania dłużników oraz upadłych wskazać można przekazywanie organom postępowań insolwencyjnych niepełnych, niezgodnych z prawdą informacji i dokumentów – zarówno na etapie składania wniosków o ogłoszenie upadłości, czy też o otwarcie poszczególnych postępowań restrukturyzacyjnych, jak i na późniejszym etapie – w toku trwających postępowań upadłościowych i restrukturyzacyjnych.

Działania tego rodzaju skutkują ograniczeniem wiedzy organów postępowania na temat faktycznej sytuacji majątkowej zadłużonej spółki, a tym samym określenia jej realnej zdolności do bieżącego pokrywania kosztów postępowań insolwencyjnych oraz zaspokojenia wierzycieli, w tym w ramach wykonywania układu zawartego z wierzycielami. Brak pełnej wiedzy w zakresie składu majątku dłużnika bądź podejmowanych przez niego czynności może prowadzić również do kolejnych nadużyć polegających na dalszym obciążaniu, wyzbywaniu się czy też niszczeniu tego majątku, co bez wątpienia wpłynie będzie na znaczne pogorszenie się sytuacji wierzycieli.

Ustawodawca, będąc zatem świadomym poważnych konsekwencji płynących z nieetycznych zachowań ze strony dłużników oraz upadłych przewidział szereg instytucji prawnych mających na celu wyeliminowanie tego rodzaju działań i zaniechań.

Regulacje wprowadzone przez ustawodawcę mają zarówno charakter cywilnoprawny – polegający chociażby na solidarnej odpowiedzialności członków zarządu spółki kapitałowej za jej zobowiązania w przypadku stwierdzenia bezskuteczności egzekucji z majątku spółki (wyrażonej w art. 299 k.s.h.), czy też na ustanawianiu stosownych zabezpieczeń, których przedmiotem pozostaje majątek dłużnika, jak i charakter karnoprawny.

Te drugie przybierają postać norm prawnych, których naruszenie powodować może wystąpienie sankcji karnych w stosunku do określonych

²⁰ A. Gnys, Rozdział XIX Etyka w postępowaniach..., *op. cit.*, s. 824.

w nich podmiotów, zamieszczonych zarówno na gruncie Prawa upadłościowego (art. 522 i 523 PrUpad) i Prawa restrukturyzacyjnego (art. 399 i 400 PrRest), ale także innych ustaw – Kodeksu karnego (art. 300–302 k.k.) czy też Kodeksu spółek handlowych (art. 586 k.s.h.).

Nie ulega wątpliwości, iż przedmiotem ochrony powołanych powyżej przepisów prawa jest zapewnienie prawidłowości przebiegu postępowań insolwencyjnych, a także możliwie jak najszersze zabezpieczenie interesów wierzycieli i przysługującego im prawa do odzyskania swoich należności. Wyeliminowanie zachowań nieetycznych po stronie podmiotów działających na rynku skutkować bowiem powinno zwiększeniem się poczucia bezpieczeństwa obrotu gospodarczego, a tym samym jego dalszy rozwój²¹.

4. Odpowiedzialność karna na gruncie ustawy Prawo upadłościowe

Jak zostało wskazane powyżej, część przepisów karnych mających na celu ochronę prawidłowego przebiegu postępowania w przedmiocie ogłoszenia upadłości dłużnika, a także postępowania upadłościowego została wprowadzona do samej ustawy Prawo upadłościowe. Mowa w tym zakresie o treści art. 522 i 523 PrUpad. W przepisach tych sprecyzowane zostały poszczególne obowiązki członków zarządu zadłużonych podmiotów, a także sankcje za ich niedopełnienie, odnoszące się do następujących po sobie kolejnych etapów procedury upadłościowej.

W myśl art. 522 ust. 1 PrUpad, „Kto będąc dłużnikiem albo osobą uprawnioną do reprezentowania dłużnika, który jest osobą prawną lub spółką handlową niemającą osobowości prawnej, podaje we wniosku o ogłoszenie upadłości nieprawdziwe dane – podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.” Z kolei art. 522 ust. 2 PrUpad stanowi, iż: „Tej samej karze podlega, kto będąc dłużnikiem lub osobą uprawnioną do reprezentowania dłużnika, który jest osobą prawną lub spółką handlową niemającą osobowości prawnej, w postępowaniu w przedmiocie ogłoszenia upadłości podaje sądowi nieprawdziwe informacje co do stanu majątku dłużnika”.

Jak wynika z treści powyższych regulacji, w odniesieniu do spółek kapitałowych, przestępstwa te mogą zostać popełnione jedynie przez członków zarządu spółek, jako osób wyłącznie uprawnionych do reprezentowania tego rodzaju podmiotów gospodarczych.

²¹ A. Gnys, Rozdział XVIII Karnoprawna ochrona..., *op. cit.*, s. 820.

Zdaniem autorów należy zgodzić się z poglądami P. Zimmermana, który stoi na stanowisku, że odpowiedzialność karna wynikająca z przytoczonych przepisów, nie może zostać rozszerzona na pełnomocników profesjonalnych (radców prawnych, adwokatów, doradców restrukturyzacyjnych), którzy składają wnioski o ogłoszenie upadłości oraz dalsze pisma i oświadczenia w imieniu swoich mocodawców, działając na podstawie udzielonych pełnomocnictw procesowych²².

Obie cytowane normy prawne penalizują czyny polegające na dezinformacji sądu upadłościowego poprzez podanie niezgodnych z prawdą danych, zatem poza podmiotem przestępstwa, łączy je także rodzaj działania sprawcy.

Najistotniejsze różnice odnosić się będą z kolei do strony przedmiotowej przestępstwa – w tym do etapu postępowania, na którym mogą zostać popełnione, jak również sposobu zachowania sprawcy.

W odniesieniu do czynu karalnego opisanego w 522 ust. 1 PrUpad, może on zostać popełniony z chwilą złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości – bezpośrednio w siedzibie sądu upadłościowego, bądź poprzez nadanie przesyłki za pośrednictwem operatora pocztowego.

Do podstawowych obowiązków dłużnika, inicjującego rozpoczęcie procedury upadłościowej jest podanie we wniosku o ogłoszenie upadłości kompletnych danych dotyczących funkcjonowania przedsiębiorstwa spółki, jej majątku oraz zobowiązań, które odpowiadają prawdzie. Przedmiotem regulacji są w tym zakresie zarówno informacje oraz dokumenty, których przekazanie jest wymagane przez przepisy Prawa upadłościowego (art. 22 i nast. PrUpad), jak i inne dane, które zostają udostępnione przez ten podmiot z własnej inicjatywy²³. Popełnienie czynu zabronionego może przybrać również postać zatajania części danych, co w konsekwencji prowadzić będzie do sytuacji, gdy udostępnione przez sprawcę informacje staną się niezgodne z prawdą ze względu na ich niekompletność.

Należy w tym miejscu zwrócić uwagę, że dłużnik, który z przyczyn obiektywnych nie jest w stanie dołączyć do wniosku wszystkich dokumentów wymienionych w treści art. 23 ust. 1 PrUpad, ma możliwość zwolnienia się z odpowiedzialności wynikającej z niedopełnienia przez niego obowiązków ustawowych poprzez wskazanie i uprawdopodobnienie przyczyn niedołączenia tych dokumentów (art. 23 ust. 3 PrUpad). Jednakże w razie nieskorzystania z powyższego uprawnienia, członko-

²² P. Zimmermann, *Prawo upadłościowe...*, *op. cit.*, Legalis, komentarz do art. 522, Nb 2.

²³ R. Adamus, *Prawo upadłościowe. Komentarz*, wyd. 3, Warszawa 2021, Legalis, komentarz do art. 522, Nb 1.

wie zarządu będą narażeni na poniesienie wszelkich konsekwencji, jakie płyną z tego rodzaju zaniechań.

Postępując się pojęciem „wniosku o ogłoszenie upadłości”, należy przez to rozumieć również dalsze pisma dłużnika, w treści których wskazywane będą dane odpowiednie dla wniosku o ogłoszenie upadłości – dla przykładu pisma złożone w celu rozwinięcia informacji wskazanych uprzednio we wniosku, jak też pisma w przedmiocie uzupełnienia jego braków formalnych.

Na uwagę zasługuje fakt, że sankcji karnej nie podlega z kolei zachowanie polegające na przedstawieniu niezgodnych z prawdą informacji w odpowiedzi dłużnika na wniosek o ogłoszenie upadłości złożony przez jego wierzyciela, o ile dłużnik nie przychylił się do takiego wniosku²⁴.

Czyn wskazany w art. 522 ust. 2 PrUpad odnosi się natomiast do etapu postępowania, na którym odbywa się rozpoznawanie złożonego uprzednio wniosku – tj. postępowania w przedmiocie ogłoszenia upadłości dłużnika, i polega na przekazaniu sądowi upadłościowemu niezgodnych z prawdą informacji co do majątku spółki.

Udzielenie sądowi błędnych informacji może przybierać dowolną formę – tak ustną, jak i pisemną. Czyn ten może zostać popełniony w formie ustnej podczas wysłuchania dłużnika w trybie przewidzianym przez art. 30 ust. 1 i 2 PrUpad, do którego zastosowanie będą miały przepisy KPC, w tym dotyczące odebrania od dłużnika stosownego przyrzeczenia. W przypadku, gdyby wysłuchanie reprezentantów spółki okazało się niemożliwe bądź też znacznie utrudnione, zgodnie z art. 30 ust. 3 PrUpad, mogą oni zostać zobowiązani przez sąd do przedstawienia wyjaśnień na piśmie, z podpisami notarialnie poświadczonymi – pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań. Jeśli treść pisemnych oświadczeń członków zarządów okaże się niezgodna z prawdą, zostaną oni pociągnięci do odpowiedzialności karnej w oparciu o art. 522 ust. 2 PrUpad.

Choć oba przestępstwa – opisane w art. 522 ust. 1 i ust. 2 PrUpad – mają charakter formalny tj. do ich znamion nie należy wystąpienie określonego skutku²⁵, to jednak nie ulega wątpliwości, że działania sprawcy mogą prowadzić do wywołania w stosunku do sądu upadłościowego mylnego przekonania odnoszącego się do sytuacji finansowej dłużnika, a w efekcie błędnego ustalenia stanu faktycznego, na którym opierać się będzie rozstrzygnięcie w przedmiocie wniosku o ogłoszenie upadłości spółki.

Odpowiedzialność osób, które popełniły te czyny zabronione (ścigane z oskarżenia publicznego), uwarunkowana jest jednak możliwością przy-

²⁴ R. Adamus, Prawo upadłościowe..., *op. cit.*, Legalis, komentarz do art. 522, Nb 1.

²⁵ L. Gardocki, Prawo karne, wyd. 18 zm., Warszawa 2013, s. 63.

pisania sprawcy winy umyślnej – w postaci odpowiednio zamiaru bezpośredniego bądź ewentualnego. Przesłępstwa te bowiem sklasyfikować należy jako występki (gdyż za ich popełnienie grozi kara pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5), ustawa zaś nie przewiduje wprost karalności w razie nieumyślnego działania sprawcy²⁶.

Kolejnym przepisem karnym, występującym na gruncie ustawy Prawo upadłościowe, jest art. 523 ust. 1 PrUpad, który stanowi, iż: „Kto będąc upadłym albo osobą uprawnioną do reprezentowania upadłego, który jest osobą prawną lub spółką handlową niemającą osobowości prawnej, nie wydaje syndykowi całego majątku wchodzącego do masy upadłości, ksiąg rachunkowych lub innych dokumentów dotyczących jego majątku – podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5”.

Na podstawie art. 523 ust. 2 PrUpad, „Tej samej karze podlega, kto będąc upadłym albo osobą uprawnioną do reprezentowania upadłego, który jest osobą prawną lub spółką handlową niemającą osobowości prawnej, nie udziela syndykowi lub sędziemu-komisarzowi informacji dotyczących majątku upadłego lub nie udostępnia syndykowi posiadanych przez siebie danych lub dokumentów pozwalających na wykonanie obowiązku, o którym mowa w art. 56 ust. 1 pkt 2 i ust. 7 oraz art. 70 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych²⁷, oraz obowiązku, o którym mowa w art. 17 ust. 1 lub 2 i art. 19 ust. 3 rozporządzenia nr 596/2014²⁸”.

Czyny opisane w przytoczonych powyżej przepisach, podobnie jak te z art. 522 ust. 1 i 2 PrUpad, zakwalifikować można do kategorii przestępstw indywidualnych, które posiadają tożsamy krąg sprawców zdolnych do ich popełnienia – w spółkach kapitałowych, krąg ten obejmować będzie członków zarządu.

Jednakże znamiona tych przestępstw odnoszą się do dalszego etapu procedury insolwencyjnej – postępowania upadłościowego, które rozpoczyna się już po wydaniu postanowienia w przedmiocie ogłoszenia upadłości spółki. Przejawia się to poprzez zmianę użytej w przepisie nomenklatury – określenie „dłużnik” zostało zastąpione sformułowaniem „upa-

²⁶ L. Gardocki, *Prawo karne...*, *op. cit.*, s. 62.

²⁷ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (Dz. U. z 2005 r., Nr 184, poz. 1539 ze zm.), również jako: u.o.p.

²⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie nadużyć na rynku (Dz. Urz. UE. L Nr 173, s. 1).

dły”, ustawodawca wprowadził także pojęcie „syndyka” i „sędziego-komisarza” w miejsce „sądu”.

Wskazane czyny zabronione są ściśle powiązane z omówionymi powyżej obowiązkami upadłego do wskazania i wydania syndykowi całego majątku spółki oraz dokumentacji dotyczącej jej funkcjonowania, wynikającymi z art. 57 ust. 1 i 2 PrUpad.

Reprezentanci spółki mogą zostać przy tym pociągnięci do odpowiedzialności karnej w przypadku złożenia niezgodnego z prawdą oświadczenia, o którym mowa w art. 57 ust. 1 PrUpad, a także w razie negatywnej reakcji na żądanie syndyka polegającej na złożeniu oświadczenia o odmowie wydania syndykowi majątku i dokumentacji spółki oraz faktycznym uchylaniu się od wypełniania przewidzianych ustawą obowiązków²⁹.

Syndykowi powinny zostać wydane także dane i dokumenty pozwalające na wykonanie obowiązków informacyjnych emitentów papierów wartościowych związanych z dopuszczeniem tych papierów do obrotu na rynku regulowanym. Obowiązki te, wynikające z treści ustawy o ofercie publicznej i rozporządzenia nr 596/2014, istnieją przez cały okres pozostawania papierów wartościowych upadłego emitenta w obrocie na rynku regulowanym³⁰.

Należy jednak podkreślić, że członkowie zarządu powinni dysponować odpowiednią ilością czasu na spełnienie żądania syndyka – określoną przy uwzględnieniu stopnia skomplikowania struktury organizacyjnej spółki, wielkości jej majątku i ilości dokumentacji koniecznej do przedstawienia. Opieszałość upadłego przy zadośćuczynieniu wezwaniu syndyka musi być także rozpatrywana przez pryzmat społecznej szkodliwości czynu³¹.

Pomimo bowiem formalnego charakteru opisanych czynów zabronionych, nieprzekazanie syndykowi całości majątku oraz dokumentacji związanej z funkcjonowaniem przedsiębiorstwa upadłego nieść będzie ze sobą ryzyko wprowadzenia organów postępowania w błąd co do sytuacji prawnej i majątkowej spółki, a w konsekwencji również uszczuplenia zaspokojenia wierzycieli na skutek niemożności zabezpieczenia, a następnie zlikwidowania wszystkich aktywów, które powinny wejść w skład masy upadłości³².

Pociągnięcie do odpowiedzialności osób, które zachowały się w sposób określony w art. 523 ust. 1 i 2 PrUpad, wymaga przypisania sprawcy

²⁹ P. J a n d a, Prawo upadłościowe. Komentarz, wyd. II, Warszawa 2020, Lex, komentarz do art. 523, teza 2.

³⁰ A. G n y s, Rozdział XVIII Karnoprawna ochrona..., *op. cit.*, s. 815.

³¹ T. P i e t r z y k, 3. Przesłpstwa związane z upadłością spółki, (w:) Odpowiedzialność karna menedżerów spółek handlowych, Warszawa 2020, s. 105.

³² T. J a s i ń s k i, K. K l i m k i e w i c z, Odpowiedzialność karna związana z restrukturyzacją, sanacją i upadłością, Prok. Pr. 2020, nr 12, s. 98–119.

winy umyślnej – występującej w postaci zamiaru bezpośredniego lub ewentualnego, gdyż przepisy ustawy nie przewidują karalności, kiedy działania członków zarządu nosiły cechy nieumyślności.

Przestępstwa te, ścigane z oskarżenia publicznego, należą do kategorii występku, gdyż za ich popełnienie grozi kara pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5³³.

5. Odpowiedzialność karna w świetle ustawy Prawo restrukturyzacyjne

Analogicznie do przepisów prawnokarnych zawartych w Prawie upadłościowym, w ustawie Prawo restrukturyzacyjne przewidziane zostały sankcje karne za zatajanie oraz przekazywanie nieprawdziwych informacji mających istotne znaczenie dla prawidłowego przeprowadzenia postępowania restrukturyzacyjnego.

Zgodnie z art. 399 PrRest, „Kto, będąc dłużnikiem lub osobą uprawnioną do reprezentowania dłużnika, dostarcza nadzorcy, zarządcy lub sędziemu-komisarzowi nieprawdziwych informacji w celu ich wykorzystania w postępowaniu restrukturyzacyjnym lub zataja przed nimi informacje mające istotne znaczenie dla przeprowadzenia postępowania restrukturyzacyjnego lub nie udostępnia posiadanych przez siebie danych lub dokumentów pozwalających na wykonanie obowiązku, o którym mowa w art. 56 ust. 1 pkt 2 lub ust. 7 oraz art. 70 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych, a także art. 17 ust. 1 lub 2 oraz art. 19 ust. 3 rozporządzenia nr 596/2014, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3”.

Należy zwrócić uwagę na bardzo szeroki zakres możliwych form popełnienia czynu zabronionego, który został stypizowany w tym przepisie. O ile interpretacja samych pojęć „informacje”, „dane” i „dokumenty” oraz ustalenie formy ich przekazywania (dowolna forma)³⁴ nie powinno przysparzać większych trudności, o tyle omówienia wymagają przypisane im cechy, istotne dla określenia znamion czynu zabronionego.

W odniesieniu do przekazywanych przez dłużnika nieprawdziwych informacji, mają one być przekazywane „w celu ich wykorzystania w postępowaniu restrukturyzacyjnym”. Podkreślić jednak należy, że z per-

³³ L. Gardocki, *Prawo karne...*, *op. cit.*, s. 62–64.

³⁴ A. J. Witosz, (w:) A. Torbus, A. Witosz, A. J. Witosz (red.), *Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz*, Warszawa 2016, s. 911.

spektywy pociągnięcia sprawcy do odpowiedzialności karnej bez znaczenia pozostaje okoliczność, czy informacje te faktycznie nadają się do wykorzystania przez odpowiednie organy w toku tego postępowania restrukturyzacyjnego, istotna pozostaje bowiem intencja dłużnika, dla której informacje te zostały przekazane³⁵.

W myśl cytowanego przepisu zatajenie informacji ma z kolei dotyczyć jedynie takich informacji, które mają „istotne znaczenie dla przeprowadzenia postępowania restrukturyzacyjnego”. Zgodnie z definicją zawartą w Słowniku Języka Polskiego³⁶, pojęcie to oznacza „główny, podstawowy, duży, znaczny”. Sformułowanie to dotyczy zatem takich informacji, które można uznać za podstawowe w kontekście pozyskiwania określonej wiedzy przez organy postępowania restrukturyzacyjnego, w oparciu o które dokonywane są przewidziane prawem czynności organów postępowania, takie jak na przykład sporządzenie sprawozdań okresowych, spisu wierzytelności czy planu restrukturyzacyjnego.

Ustawodawca penalizuje również zaniechanie udostępnienia przez dłużnika danych lub dokumentów, które określa jako „pozwalające na wykonanie obowiązku, o którym mowa w ustawie o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych, a także rozporządzeniu nr 596/2014”. Mowa tu zatem o takiego rodzaju danych i dokumentach, bez których niemożliwym staje się wykonanie obowiązków wymienionych w tym przepisie, wynikających z regulacji ustawy o ofercie publicznej i rozporządzenia nr 596/2014. Jak zostało uprzednio wskazane, w odniesieniu do art. 523 ust. 2 PrUpad, chodzi o obowiązki informacyjne spoczywające na emitentach papierów wartościowych, przez cały okres pozostawiania tych papierów w obrocie na rynku regulowanym³⁷.

Treść normy prawnokarnej wyrażonej w art. 399 PrRest odnosi się bezpośrednio do obowiązków nałożonych na dłużnika w art. 36 ust. 2 i 3 PrRest – do przekazywania pełnych oraz zgodnych z prawdą informacji w celu wykorzystania w postępowaniu restrukturyzacyjnym, jak również udostępnienia dokumentów dotyczących majątku dłużnika i jego zobowiązań, przewidując karę za ich naruszenie.

³⁵ A. Gąsior, Rozdział VIII. Charakter przekazywanych albo zatajanych informacji, danych i dokumentów a strona podmiotowa przestępstwa z art. 399 PrRest, (w:) R. Adamus, M. Geromin, B. Groele, Z. Miczek (red.), Restrukturyzacja i upadłość przedsiębiorstw 2.1, Warszawa 2019, s. 61–69.

³⁶ M. Szymczak (red.), Słownik Języka Polskiego PWN, A–K, Warszawa 1978–1981, s. 759.

³⁷ A. Gnys, Rozdział XVIII Karnoprawna ochrona..., *op. cit.*, s. 815.

W tym miejscu należy zwrócić uwagę, iż wskazany art. 36 ust. 3 PrRest przewiduje powinność nadzorcy układu, a w konsekwencji także nadzorcy sądowego (art. 36 ust. 2 z zw. z art. 39 ust. 2 PrRest) oraz zarządcy (art. 36 ust. 2 z zw. z art. 52 ust. 3 PrRest) do pouczenia dłużnika o grożącej odpowiedzialności karnej za niedopełnienie obowiązków wymienionych w tym przepisie. Pomimo, iż treść art. 399 PrRest nie wspomina już o potrzebie dokonania tego rodzaju pouczenia, większość przedstawicieli doktryny stoi na stanowisku, iż stanowi ono warunek konieczny dla pociągnięcia sprawcy do odpowiedzialności karnej z art. 399 PrRest³⁸.

Podobnie jak miało to miejsce w przypadku przestępstw opisanych na gruncie ustawy Prawo upadłościowe, sprawcą tego czynu w odniesieniu do spółek kapitałowych mogą być z całą pewnością członkowie ich zarządu – jako ich reprezentanci.

Jednakże wobec faktu, iż Prawo restrukturyzacyjne nie definiuje w sposób zupełny pojęcia „osoby uprawnionej do reprezentowania dłużnika”, tj. nie wskazuje podstawy nabycia przez daną osobę uprawnienia do reprezentowania spółki, nie jest jasne czy do odpowiedzialności z tego tytułu mogą zostać pociągnięte również inne osoby – pełnomocnicy i prokurenci. W doktrynie funkcjonują dwa skrajne poglądy odnoszące się do tego problemu.

Pierwszy z nich zakłada, że ze względu na przedmiotową bliskość regulacji, definicję reprezentanta osoby prawnej należy zapożyczyć z ustawy Prawo upadłościowe i w rezultacie, jak zostało wcześniej wyjaśnione, wykluczyć możliwość rozszerzenia odpowiedzialności karnej na ustanowionych pełnomocników i prokurentów³⁹.

Z kolei zwolennicy przeciwnego poglądu są zdania, iż pojęcie to należy odnosić do regulacji zawartej w art. 308 k.k. jako normy o charakterze ogólnym w odniesieniu do przepisów prawnokarnych zawartych w innych aktach prawnych. Przepis ten stanowi, iż „odpowiada jak dłużnik (...) kto, na podstawie przepisu prawnego, decyzji właściwego organu, umowy lub faktycznego wykonywania, zajmuje się sprawami majątkowymi innej osoby prawnej, fizycznej, grupy osób lub podmiotu niemającego osobowości prawnej”. Przyjęcie ten koncepcji prowadziłoby więc do wniosku, iż odpowiedzialność karna z art. 399 PrRest może dotyczyć także pełnomocników i prokurentów⁴⁰.

³⁸ A. Gąsior, Pouczenie o odpowiedzialności karnej jako warunek odpowiedzialności karnej za przestępstwa określone w ustawie Prawo restrukturyzacyjne, *Doradca restrukturyzacyjny* 2017, nr 3, s. 118–126.

³⁹ P. Zim m e r m a n, *Prawo upadłościowe...*, *op. cit.*, Legalis, komentarz do art. 399, Nb 2.

⁴⁰ T. J a s i ń s k i, K. K l i m k i e w i c z, *Odpowiedzialność karna...*, *op. cit.*, s. 98–119.

Nie ulega z kolei wątpliwości, iż czyn zabroniony stypizowany w art. 399 PrRest ma charakter formalny, zatem dla wystąpienia odpowiedzialności z nim związanej nie jest konieczne, by działanie czy też zaniechanie sprawcy wywołało określone skutki⁴¹. Mimo to, rezultatem zachowań dłużnika jest zwykle wprowadzenie w błąd zarówno organów postępowania restrukturyzacyjnego – co przekłada się na nieprawidłowości w prowadzeniu tego rodzaju postępowań, jak i wierzycieli, wobec których pojawia się chociażby ryzyko podjęcia nietrafnych decyzji w odniesieniu do oceny propozycji układowych dłużnika.

Warunek pociągnięcia sprawcy do odpowiedzialności karnej stanowi wystąpienie w stosunku do niego winy umyślnej – w postaci zamiaru bezpośredniego lub ewentualnego, nieumyślność wyklucza w tym przypadku pojawienie się tego rodzaju odpowiedzialności. Przesłębstwo to, ścigane z oskarżenia publicznego, należy ponadto zakwalifikować jako występki – ze względu na górną granicę kary, która może być orzeczona na podstawie tego przepisu (kara pozbawienia wolności do lat 3).

Kolejnym i ostatnim przepisem o charakterze prawno Karnym, który został zawarty w Prawie restrukturyzacyjnym, jest art. 400 PrRest. Stanowi on, iż: „Kto, będąc dłużnikiem albo osobą uprawnioną do reprezentowania dłużnika, nie wydaje zarządcy ksiąg rachunkowych lub innych dokumentów dotyczących jego majątku, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5”.

Karne zachowanie sprawcy polega w tym wypadku na niewydaniu zarządcy – ustanowionemu na skutek otwarcia postępowania sanacyjnego lub na skutek uchylenia zarządu własnego dłużnika, w toku przyspieszonego postępowania układowego lub postępowania układowego, w wypadku ziszczenia się przesłanek określonych w art. 239 ust. 1 PrRest – ksiąg rachunkowych lub innych dokumentów, dotyczących majątku dłużnika⁴².

Podkreślenia wymaga, iż sformułowanie „nie wydaje” odnosi się zarówno do całkowitej odmowy wydania dokumentacji, jak i do wydania jej w stanie niekompletnym⁴³. Z uwagi na fakt, iż wydawanie ksiąg i innej dokumentacji nie jest czynnością jednorazową, lecz nosi znamiona procesu rozciągniętego w czasie, stwierdzenie popełnienia tego przestępstwa możliwe jest albo po złożeniu oświadczenia o odmowie wydania ksiąg lub do-

⁴¹ L. Gardocki, *Prawo karne...*, *op. cit.*, s. 62.

⁴² M. Bieniak, *Odpowiedzialność karna menadżerów. Komentarz do ustawy prawo restrukturyzacyjne*, Warszawa 2018, s. 228–234.

⁴³ A. Gnys, *Rozdział XVIII Karnoprawna ochrona...*, *op. cit.*, s. 815.

kumentacji, bądź gdy zobowiązany faktycznie nie wykonuje tego rodzaju obowiązków, pozostaje bierny względem wezwań zarządcy⁴⁴.

Na gruncie przedmiotowej regulacji należy również rozważyć pociągnięcie do odpowiedzialności sprawcy, którego cechuje zawiniona opie-szałość przy wydawaniu wymaganej dokumentacji, jednak, podobnie jak w odniesieniu do art. 523 ust. 2 PrUpad, kluczowym będzie w tym zakresie dokonanie oceny społecznej szkodliwości czynu.

Podmiot przestępstwa został określony w ten sam sposób, jak miało to miejsce w art. 399 PrRest, zatem i w tym wypadku nie ma wątpliwości, iż odpowiedzialność karną z tego tytułu będą ponosić członkowie zarzą-du spółek kapitałowych, jednak kwestię sporną w doktrynie stanowi moż-liwość rozszerzenia odpowiedzialności na osoby działające w imieniu dłużnika jako pełnomocnicy i prokurenci.

Przestępstwo to, dla wypełnienia jego znamion, również nie potrzebu-je wystąpienia konkretnego skutku, jednak okoliczność jego popełnienia z pewnością może prowadzić do wystąpienia licznych nieprawidłowości w przebiegu procedury restrukturyzacyjnego, a niekiedy również do po-krzywdzenia wierzycieli spółki.

Kolejnym aspektem łączącym obie regulacje prawokarne zawarte w ustawie Prawo restrukturyzacyjne jest konieczność przypisania sprawcy winy umyślnej przejawiającej się w wystąpieniu zamiaru bezpośredniego bądź ewentualnego, a także fakt, iż występki ten również podlega ściganiu z oskarżenia publicznego.

Bibliografia

1. Adamus R., Prawo upadłościowe. Komentarz, wyd. 3, Warszawa 2021.
2. Bieniak M., Odpowiedzialność karna menadżerów. Komentarz do ustawy prawo restrukturyzacyjne, Warszawa 2018.
3. Gardocki L., Prawo karne, wyd. 18 zm., Warszawa 2013.
4. Gąsior A., Pouczenie o odpowiedzialności karnej jako warunek od-powiedzialności karnej za przestępstwa określone w ustawie Prawo restrukturyzacyjne, Doradca restrukturyzacyjny 2017, nr 3.
5. Gąsior A., Rozdział VIII. Charakter przekazywanych albo zataja-nych informacji, danych i dokumentów a strona podmiotowa prze-stępstwa z art. 399 PrRest, (w:) R. Adamus, M. Geromin, B. Groele,

⁴⁴ P. Z i m e r m a n, Prawo upadłościowe..., *op. cit.*

- Z. Miczek (red.), *Restrukturyzacja i upadłość przedsiębiorstw 2.1*, Warszawa 2019.
6. Glumińska-Pawlic J., *Rozdział I Wprowadzenie do problematyki odpowiedzialności publicznoprawnej osób zarządzających podmiotami gospodarczymi*, (w:) J. Glumińska-Pawlic (red.), *Odpowiedzialność osób zarządzających podmiotami gospodarczymi. Ujęcie publicznoprawne*, Warszawa 2022.
 7. Gnys A., *Rozdział XVIII Karnoprawną ochrona wierzycieli i ochrona organów postępowań insolwencyjnych*, (w:) A. Machowska (red.), *Prawo restrukturyzacyjne i upadłościowe*, Warszawa 2021.
 8. Gnys A., *Rozdział XIX Etyka w postępowaniach insolwencyjnych*, (w:) A. Machowska (red.), *Prawo restrukturyzacyjne i upadłościowe*, Warszawa 2021.
 9. Janda P., *Prawo upadłościowe. Komentarz*, wyd. II, Warszawa 2020.
 10. Jara Z. (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, wyd. 4, Warszawa 2022.
 11. Jasiński T., Klimkiewicz K., *Odpowiedzialność karna związana z restrukturyzacją, sanacją i upadłością*, *Prok. Pr.* 2020, nr 12.
 12. Malinowski P., *Rozdział XVI. Prawne konsekwencje niezłożenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki z ograniczoną odpowiedzialnością – uwagi na tle art. 373 PrUpad*, (w:) R. Adamus, M. Geromin, B. Groele, Z. Miczek (red.), *Restrukturyzacja i upadłość przedsiębiorstw 2.1*, Warszawa 2019.
 13. Pietrzyk T., *3. Przesłębstwa związane z upadłością spółki*, (w:) *Odpowiedzialność karna menedżerów spółek handlowych*, Warszawa 2020.
 14. Rybak M., *Etyka biznesu a upadłość przedsiębiorstw w Polsce*, (w:) E. Mączyńska (red.), *Bankructwa przedsiębiorstw. Wybrane aspekty instytucjonalne*, Warszawa 2008.
 15. Szymczak M. (red.), *Słownik Języka Polskiego PWN*, A–K, 759.
 16. Witosz A. J., *Ochrona wierzycieli w postępowaniu upadłościowym*, *PPH* 2017, nr 9.
 17. Witosz A. J., (w:) A. Torbus, A. Witosz, A. J. Witosz (red.), *Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz*, Warszawa 2016.
 18. Zimmerman P., *Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz*, wyd. 7, Warszawa 2022.

Criminal liability of board members of capital companies stated in the Bankruptcy Law and the Restructuring Law

Abstract

The article covers the issue of criminal liability of natural persons who are members of the management bodies of capital companies under the Polish insolvency law system. The aim of the authors was to present the scope of duties incumbent on members of the management board, resulting from the provisions of the Bankruptcy Law and the Restructuring Law, the violation of which may constitute the criteria of offences described in these legal acts. The study also includes considerations regarding the reasons for the legislator's penalization of specific behaviors of managing entities, by indicating goods that require special protection in the event of insolvency or threat of insolvency of a capital company.

Key words

Criminal liability, criminal act, management board, capital company, bankruptcy, insolvency, restructuring.